
Saknr: 2020/36920-1
Saksbehandlar: Svein Hågård

Saksgang

Utval	Utv.saknr.	Møtedato
Vestland ungdomsutval		02.04.2020
Yrkesopplæringsnemnda		17.04.2020
Hovudutval for opplæring og kompetanse		20.04.2020
Fylkesutvalet		30.04.2020
Fylkestinget		09.06.2020

Mandat for mobbeomboda og elev- og lærlingomboda

Forslag til vedtak:

1. Fylkestinget fastset mandat for mobbeomboda slik det går fram av saksutgreiinga.
2. Fylkestinget fastset mandat for elev- og lærlingomboda slik det går fram av saksutgreiinga.

Samandrag

Fylkestinget må fastsetje mandat for dei to mobbeomboda og dei to elev- og lærlingomboda i Vestland fylkeskommune.

Fylkesrådmannen føreslår at mobbeomboda berre skal ha barnehagebarn og grunnskuleelevar i målgruppa si, men at dei skal samarbeide med elev- og lærlingomboda for å sikre at elevane og lærlingane i vidaregåande opplæring får ivareteke sine rettar til eit godt psykososialt miljø.

Vidare gjer fylkesrådmannen framlegg om at elev- og lærlingomboda sitt arbeidsområdet berre omfattar elevar og lærlingar i det fylkeskommunale opplæringstilbodet.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
fylkesdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Vestland fylkeskommune har to elev- og lærlingombod og to mobbeombod.

Elev- og lærlingomboda er fylkeskommunen sine ombod for elevar, lærlingar og lære kandidat ar i vidaregåande opplæring. Sogn og Fjordane fylkeskommune hadde elev- og lærlingombod frå 2004, Hordaland fylkeskommune frå 2017.

Mobbeomboda skal arbeide for å sikre born og unge eit godt psykososialt miljø i barnehage og skule. Hordaland fylkeskommune hadde mobbeombod frå 2015, Sogn og Fjordane fylkeskommune frå 2018.

Alle dei fire omboda har ei rådgjevande og rettleiande rolle og er ikkje ein klageinstans. Omboda har imidlertid hatt noko ulike arbeidsområde i dei to tidlegare fylkeskommunane. I denne saka gjer fylkesrådmannen framlegg om nye mandat for omboda, som skal klargjere arbeidsfelta deira i Vestland fylkeskommune.

Historisk oversyn:

1. Mobbeomboda:

Hordaland fylkeskommune oppretta mobbeombod som ei forsøksordning med verknad frå skuleåret 2015/16. Målgruppa til ombodet var elevar og lærlingar i vidaregåande opplæring. Erfaringane frå denne prøveordninga synte seg å vere så gode at Hordaland fylkesting i juni 2017, FT-sak 47/17, vedtok å gjere ordninga fast.

Hausten 2017 bad Kunnskapsdepartementet Utdanningsdirektoratet om å setje i verk ei mellombels nasjonal ordning med fylkesvise mobbeombod med verknad frå skule- og barnehageåret 2018/19. Hordaland fylkeskommune slutta seg til ordninga. I tråd med det nasjonale mandatet vart mandatet til mobbeombodet i Hordaland utvida til også å gjelde barnehagebarn og elevar i grunnskulen, jf. FT-sak 44/18.

Etter vedtak i Sogn og Fjordane fylkesting i sak 4/18 vart Sogn og Fjordane fylkeskommune med i den nasjonale ordninga med fylkesvise mobbeombod frå august 2018. Målgruppa for ombodet var barnehagebarn og elevar i grunnskulen, men ikkje elevar i vidaregåande opplæring, sidan elev- og lærlingombodet, jf. under, frå 2014 også hadde vore mobbeombod i vidaregåande opplæring.

Mobbeombodet i tidlegare Hordaland fylkeskommune er tilsett i fast stilling, medan mobbeombodet som kjem frå tidlegare Sogn og Fjordane fylkeskommune, er tilsett i ei prosjektstilling ut 2020.

Den mellombelse nasjonale ordninga med mobbeombod vert no evaluert av NOVA. Evalueringa skal vere ferdig i juni i år, dvs. om lag samstundes som fylkestinget handsamar denne saka. På grunnlag av evalueringa vil Kunnskapsdepartementet avgjere korleis ombodsstrukturen skal vere i dei nye fylka.

Det ville vore føremålstenleg om Kunnskapsdepartementet si avgjerd om den framtidige strukturen hadde lege føre når fylkestinget skal ta stilling til mandatet. Fylkesrådmannen har på bakgrunn av dette vurdert å vente med å fremje den delen av denne saka som gjeld mobbeomboda, men har kome til at sidan departementet si avgjerd fort kan kome til å dra ut i tid, bør fylkestinget gjere vedtak om mandat for mobbeomboda sjølv om den framtidige organisatoriske tilknytninga er usikker.

Eit vesentleg spørsmål fylkestinget må ta stilling til ved utforminga av mandatet for mobbeomboda i Vestland fylkeskommune er om omboda berre skal ha barnehagebarn og elevar i grunnskulen i målgruppa, eller om dei også skal vere ombod for unge i vidaregåande opplæring, slik tilfellet var i Hordaland fylkeskommune.

2. Elev- og lærlingomboda:

Sogn og Fjordane fylkeskommune oppretta ordninga med elev- og lærlingombod i vidaregåande opplæring i 2003 som ei treårig prøveordning, jf. FT-sak 18/03 og FT-sak 56/03. Ombodet byrja i stillinga i august 2004. I 2007 vedtok fylkestinget at ordninga skulle bli fast.

Ombodet har først og fremst hatt som oppgåve å sjå til at elevar og lærlingar får oppfylt rettane sine etter opplæringslova og arbeidsmiljølova og at dei elles ikkje lir urett. Ombodet sitt ansvarsområde har vore alle dei fylkeskommunale vidaregåande skulane og alle lærebedrifter som tek del i opplæringa av elevar og lærlingar. I 2014 vart mobbesaker formalisert som ei av oppgåvene til elev- og lærlingombodet, jf. fylkestinget sitt vedtak i FT-sak 16/14.

Hordaland fylkeskommune hadde elev- og lærlingombod frå januar 2017, etter vedtak i fylkestinget i 2015. Ansvarsområdet omfatta først berre det fylkeskommunale opplæringstilbodet. Frå juni 2018, jf. vedtak i FT-sak 43/18, har arbeidsområdet til ombodet omfatta all vidaregåande opplæring, dvs. også private vidaregåande skular.

Fylkestinget må no m.a. ta stilling til om målgruppa til elev- og lærlingomboda berre skal femne opp det fylkeskommunale opplæringstilbodet eller om omboda også skal ha ansvar for elevar ved privatskular.

Vedtakskompetanse

Fylkestinget, jf. reglementet for fylkestinget, pkt. 2, innleiinga.

Vurderingar og verknader

Tabellen syner talet på barn, elevar og lærlingar (offentleg og privat) i dei to fylka som no utgjer Vestland fylke, i barnehage- og skuleåret 2018/19:

2018/2019	Hordaland	Sogn og Fjordane	Vestland
Barnehagebarn	29 298	5 513	34 811
Elevar i grunnskule	63 683	13 915	77 598
Elevar i vidaregåande	18 695	4 168	22 863
Lærlingar og lærekandidatar	4 920	1 400	6 320
Totalt	116 504	24 988	141 592

1. Mobbeomboda

I det nasjonale mandatet for mobbeomboda, som er utarbeidd av Utdanningsdirektoratet, står følgjande:

Mobbeombudet skal støtte og veilede barn, elever og foreldre slik at disse får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i barnehage og grunnskole. Mobbeombudet skal i samarbeid med elev- og lærlingombudet i sitt fylke, bidra til at elever og lærlinger får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i vidaregåande opplæring

Utdanningsdirektoratet presiserte i brev av 02.01.18 at fylkeskommunane har høve til å gjere lokale tilpassingar i det enkelte fylke, både når det gjeld oppgåver og om samarbeidet med dei eksisterande elev- og lærlingomboda.

Mobbeombodet i Hordaland fylkeskommune var ombod for 111-112 000 born og unge i barnehagar, grunnskular og vidaregåande skular, medan det tilsvarande ombodet i Sogn og Fjordane fylkeskommune hadde 19-20 000 born i si målgruppe (barnehagebarn og elevar i grunnskulen).

Dei to omboda får ca. 135 000 born og unge i målgruppa dersom fylkestinget vel å vidareføre den modellen Hordaland fylkeskommune nytta. Dersom fylkestinget vel ordninga Sogn og Fjordane

fylkeskommune nytta, dvs. at omboda berre får ansvaret for barnehagebarn og grunnskuleelevar, får dei ombodsfunksjon for om lag 112 000 born og unge. Skilnaden er om lag 20 prosent.

Fylkesrådmannen tilrår det sistnemnde alternativet, dvs. at mobbeomboda ikkje skal ha elevar i vidaregåande opplæring i målgruppa si. Det er ryddigare at arbeidsområda til mobbeomboda og elev- og lærlingomboda ikkje overlappar kvarandre, slik at elevane i vidaregåande slepp å lure på om dei skal kontakte mobbeomboda eller elev- og lærlingomboda. Det er også eit poeng at det med denne modellen vert meir smertefritt å overføre mobbeomboda til staten dersom dette skulle bli konklusjonen til Kunnskapsdepartementet.

Mobbeomboda skal likevel samarbeide med elev- og lærlingomboda om at elevane og lærlingane i vidaregåande opplæring får ivaretekne rettane sine til eit godt psykososialt miljø, jf. siste setning i det nasjonale mandatet. Mobbeomboda kan på denne måten følgje heile opplæringsløpet til barnet/ungdomen, frå barnehage til og med vidaregåande skule og lærebedrift.

Fylkesrådmannen føreslår elles at mobbeomboda framleis skal utarbeide årsmelding til fylkestinget.

Fylkesrådmannen tilrår etter dette følgjande mandat for mobbeombodet¹:

1 Oppgåver

Mobbeombodet skal bidra til at barn og unge i Vestland fylke får ivaretekne sine rettar til eit godt barnehage- og skulemiljø. Ombodet er eit lågterskeltilbod for barn i barnehage, elevar i grunnskulen og deira føresette. Ombodet skal utføre arbeidet sitt på eit fritt og sjølvstendig grunnlag. Mobbeombodet skal òg i samarbeid med elev- og lærlingombodet i Vestland bidra til at elevar og lærlingar får ivaretekne sine rettar til eit godt psykososialt miljø i vidaregåande opplæring.

2 Målgruppe

Målgruppa til mobbeombodet er barn og unge i barnehage og grunnskule i Vestland, samt deira føresette.

3 Teieplikt

Ombodet har teieplikt og opplysningar vert ikkje brakt vidare utan samtykke.

4 Rapportering og initiativrett

Ombodet skal utarbeide årsmelding til fylkestinget.

Ombodet skal ha systematisk kontakt med administrativ og politisk leiing i fylkeskommunen med faste møtepunkt fleire gonger i året.

Mobbeombodet er ein del at eit nasjonalt nettverk for fagleg utvikling og erfaringsdeling på tvers av fylka.

2. Elev- og lærlingomboda

Fylkesrådmannen sitt framlegg til mandat byggjer på mandatet til elev- og lærlingombodet i Hordaland fylkeskommune og reglementet for det tilsvarande ombodet i Sogn og Fjordane fylkeskommune.

Ombodet i Hordaland fylkeskommune hadde frå juni 2018 også elevar ved dei private vidaregåande skulane i si målgruppe, medan ombodet i Sogn og Fjordane fylkeskommune berre har hatt dei fylkeskommunale vidaregåande skulane i sin portefølje. Det er ca. 13 private vidaregåande skular i Vestland fylke, dei aller fleste i Bergen kommune, medan det er 47 fylkeskommunale vidaregåande skular i fylket. Det samla elevtalet framgår i tabellen over.

Fylkesrådmannen si tilnærming er at fylkeskommunen sine elev- og lærlingombod berre skal ivareta rettane til elevar og lærlingar innanfor fylkeskommunen sitt eige opplæringstilbod, sjå

---

¹ Mandatet omtalar «ombodet» i eintal, sjølv om det for tida er to personar fyller funksjonen.

framlegg til pkt. 2 i mandatet under. Omboda ønskjer å reise ofte på skulebesøk, både for å møte enkeltelevar personleg - ansikt til ansikt - og for å kunne gje generell informasjon til elevråd, klassar og personalet ved skulane. Elev- og lærlingombodet i tidlegare Sogn og Fjordane fylkeskommune opplyser at ho har hatt svært gode erfaringar med å jobbe på denne måten.

Dersom omboda skal ha elevane ved privatskulane i porteføljen sin, får dei ca. 60 skular å oppsøkje. Opplegget vert meir overkomeleg viss dei berre skal forholde seg til dei 47 fylkeskommunale skulane.

Når det gjeld pkt. 4 i mandatet elles, viser fylkesrådmannen til det som står over i tilknytning til mobbeomboda.

Fylkesrådmannen tilrår etter dette følgjande mandat for elev- og lærlingombodet²:

1 Elev- og lærlingombodet i Vestland

Elev- og lærlingombodet er fylkeskommunen sitt ombod for elevar, lærlingar og læreandidatar (heretter omtalt som lærlingar) i vidaregåande opplæring.

Elev- og lærlingombodet er først og fremst eit lågterskeltilbod som elevar, lærlingar og føresette lett skal kome i kontakt med. Ombodet skal utføre arbeidet sitt på eit fritt og sjølvstendig grunnlag, og bidra til å styrke fylkeskommunen sitt arbeid med å sikre at elevar og lærlingar får ivaretekne rettane sine.

Ombodet arbeider for at alle elevar og lærlingar skal få ei rettferdig behandling etter lov, forskrift og fylkeskommunalt regelverk, og er ein pådrivar for at skular og opplæringsinstitusjonar følgjer dei retningslinjer og lover som omhandlar elevar og lærlingar sine rettar. Ombodet skal samarbeide med alle partar i vidaregåande opplæring for å minne dei ansvarlege på at elevar og lærlingar får oppfylt retten til medverknad.

2 Målgruppe

Elev- og lærlingombodet sitt arbeidsområde omfattar alle elevar og lærlingar innanfor det fylkeskommunale opplæringstilbodet.

3 Teieplikt

Ombodet har teieplikt og saker blir ikkje brakt vidare utan samtykke.

4 Organisering, rapportering og initiativrett

Ombodet skal utarbeide årsmelding til fylkestinget.

Ombodet skal ha systematisk kontakt med administrativ og politisk leiing i fylkeskommunen, med faste møtepunkt fleire gonger i året.

Elev- og lærlingombodet er ein del av eit nasjonalt nettverk for fagleg utvikling og erfaringsdeling på tvers av fylka.

Økonomi: Utforminga av mandata kan få konsekvensar for omboda sine reiseutgifter.

Klima: Ikkje relevant.

Folkehelse: Arbeidet til omboda kan ha konsekvensar for folkehelsa til barn og unge i Vestland.

Regional planstrategi: Ikkje relevant.

Konklusjon

Fylkesrådmannen tilrår at fylkestinget fastset mandat for omboda slik det framgår av saksutgreiinga. Kunnskapsdepartementet fastset mobbeomboda si framtidige tilknytning til fylka og eventuelt til fylkeskommunane på eit seinare tidspunkt.

---

² Mandatet omtalar «ombodet» i eintal, sjølv om det for tida er to personar fyller funksjonen.